

België - Belgique

P.B. 9050 Ledeberg 1
3/6148

juli-augustus 2005
jaargang 81 - nummer 4

DOVEN NIEUWS

tijdschrift van Fevlado vzw
Federatie van Vlaamse DovenOrganisaties
Coupure Rechts 314, 9000 Gent
tweemaandelijks

afgiffekantoor 9050
Ledeberg 1

Evaluatie Website Fevlado

Begin mei 2004 kondigde Fevlado haar totaal vernieuwde website aan. Wekelijks werden er nieuwe berichten op de openingpagina geplaatst en ook de andere items kregen stilaan vorm.

Begin mei 2005 bestond de website één jaar, en werd het tijd voor een evaluatie.

Er verscheen dan ook een oproep aan alle bezoekers om het evaluatieformulier in te vullen, en tips te geven om de website te verbeteren.

In totaal ontvingen we 118 ingevulde formulieren. Dit aantal is vrij hoog en we willen dan ook iedereen hartelijk danken voor

de medewerking. Wie interesse heeft in de resultaten van de evaluatie, kan deze bekijken op onze website : www.fevlado.be .

Ook al hebben de meeste personen positief geantwoord op de vragen van het evaluatieformulier, toch willen we een aantal aanpassingen doorvoeren.

Eerst en vooral zullen we ons best doen om op de website zoveel mogelijk informatie in de Vlaamse Gebarentaal te laten verschijnen. Daarnaast willen we meer foto's publiceren, als illustratie bij de nieuwsberichten van Fevlado, Fevlado-Diversus en Fevlado-

Passage. Ook komt er een nieuw item op de website : "Zoekertjes". Jullie zullen via de website vernemen vanaf wanneer je een zoekertje kan plaatsen. Ook wat de lay-out en vormgeving betreft, zullen er tegen eind 2005 een aantal wijzigingen gebeuren.

We hopen dat we met deze geplande aanpassingen tegemoet zullen komen aan een aantal van jullie opmerkingen, en hopen dat de website een duidelijk en nuttig communicatiemiddel blijft tussen Fevlado en alle bezoekers !

Interview: Vlaams minister Onderwijs en Tewerkstelling Frank Vandenbroucke

Dove en slechthorende kinderen die kiezen voor gewoon onderwijs, kunnen dit volgen dankzij verschillende ondersteuningsmiddelen. Eén daarvan is de tolk Vlaamse Gebarentaal. Via een experiment dat in 1996 werd opgestart kunnen dove en slechthorende studenten in het secundair onderwijs tolkuren krijgen, gefinancierd door het departement Onderwijs.

Vorig schooljaar waren er 7800 tolkuren voorzien, net zoals het jaar ervoor. Toch was er een groter aantal leerlingen dat in het geïntegreerd onderwijs startte. Dit betekende dat er per leerling minder uren beschikbaar waren in september 2004.

Fevlado heeft dit aangeklaagd bij het Kabinet Onderwijs, met de steun van het CAB en de CORA. Nu, in de laatste schoolmaand, ontvangt Fevlado het goede nieuws dat er voor het schooljaar 2005-2006 1500 tolkuren meer voorzien worden. In september 2005 zullen er 9300 tolkuren verdeeld worden over de dove en slechthorende kinderen in het geïntegreerd onderwijs. Naar aanleiding van dit nieuws

interviewde Dovennieuws minister Vandenbroucke.

De tolkuren voor dove en slechthorende studenten in secundair onderwijs worden uitgebreid met 1500 uren. Hoe kwam deze uitbreiding tot stand?

Het is zo dat wij dankzij een bijkomend budget van 50.000 euro

in staat zijn om 1500 extra tolkuren Vlaamse Gebarentaal in het secundair onderwijs te voorzien. Ik ben erg blij dat ik dit heb kunnen doen. De laatste maanden stelde ik vast dat er echt een tekort was en dat er een grote vraag was naar meer tolkuren.

Bij de eerste opmaak van de begroting 2005 waren er heel wat problemen. Op vele zaken moest er bespaard worden. Pas bij een controle van de begroting 2005 in april merkten we dat er nog wat ruimte was. We hebben dan de extra middelen gevonden om de uren uit te breiden en dit zal uiteraard de komende jaren blijven gelden.

Ik besef dat dit niet alles oplost en dat er nog steeds een grote nood is, maar dit kan al wat soelaas bieden.

Op welke manier werd het aan u duidelijk gemaakt dat er een tekort was aan tolkuren?

Het is een probleem dat eigen is aan de manier waarop de tolkuren toegekend worden. Er is slechts op één moment dat we vanuit het departement het aantal tolkuren kunnen bepalen

Dovennieuws - juli/augustus 2005

en dit voor een volledig schooljaar. Momenteel is de vraag groter dan wat wij kunnen financieren. Nu hebben we opnieuw een stukje kunnen helpen maar het is duidelijk dat we met een tekort blijven zitten. Ik hoor dit ook van parlementsleden die op dit probleem wijzen. Ook vanuit het departement Onderwijs en het ministerie werd er mij gezegd dat dit een echt probleem was.

Rond het tolken in onderwijs bestaat er nog steeds onduidelijkheid. Het is begonnen als een experiment in 1996 en is nog steeds niet opgenomen in een decreet of een vast kader. Wat is dan wel het statuut van dit initiatief?

Het is inderdaad opgestart als een experiment, maar ik vind het absoluut geen experiment meer. Het is duidelijk dat dit beantwoordt aan een behoefte. Tolken in onderwijs is opgenomen binnen het kader van de speciale onderwijsleermiddelen, SOL. In dit kader kunnen we dit perfect behandelen. Toch denk ik dat we hierin een ruimere visie moeten hanteren, namelijk hoe staan we tegenover inclusief onderwijs. In het verleden zijn er in het departement al heel wat studies geweest in verband met inclusief onderwijs. Zo was er bijvoorbeeld Maatwerk in Samenspraak (n.v.d.r. Maatwerk in Samenspraak was een initiatief van vorig minister van Onderwijs, Vanderpoorten, waarbij met alle betrokkenen nagegaan werd op welke manier inclusief onderwijs kan en moet ingevuld worden, Fevlado was hierbij partner). Er zijn ook heel wat mensen en verenigingen, zoals ook jullie, actief rond inclusie.

Hoe ziet u de voortzetting van het opgestarte beleid rond inclusief onderwijs?

Wij denken dat nu de tijd gekomen is om zaken hier rond te concretiseren. Aan mijn medewerkers heb ik gevraagd om enkele krachtlijnen te formuleren over inclusief onderwijs. Onze idee is dat er een goed uitgebouwd en continu zorgaanbod moet zijn. Er moeten samenwerkingsverbanden komen tussen buitengewoon onderwijs en gewoon onderwijs. Dit betekent dus in het verlengde werken van G.on en I.on.

Nu wil ik zo snel mogelijk een projectteam opstarten om enkele knopen door te hakken en te beslissen welke richting we willen uitgaan met inclusief onderwijs. Na de zomer zal hieraan gewerkt worden. Mijn gevoel is dat we inclusief moeten werken waar dat kan en gewenst is. Het is een heel aantrekkelijk verhaal, maar niet gemakkelijk om te realiseren. Eén van de bekommernissen is dat we juiste verwachtingen scheppen. Ouders van kinderen die integreren vragen zich uiteraard af wat de toekomst zal brengen. De overheid moet hiervoor een kader voorzien dat de ouders, kinderen en scholen een juist beeld geeft. Ik ben er wel van overtuigd dat we meer inclusief kunnen werken dan we nu doen.

Het probleem rond juiste verwachtingen, ervaren ook ouders van dove kinderen die geïntegreerd onderwijs volgen. Deze kinderen krijgen niet jaarlijks hetzelfde aantal tolkuren doordat het aantal leerlingen groeit maar het aantal voorziene uren tot nu toe hetzelfde bleef. Zo kan het gebeuren dat een leerling start met 7 tolkuren per week maar in een volgend schooljaar terugvalt op 4 uur per week. Zal het tolken in onderwijs ingepast worden in een vast kader om dit te voorkomen?

Ik vind de decretale vraag niet het belangrijkste punt. De nadruk om dit in een decreet te gieten is iets dat niet doorweegt. Het kan wel meegenomen worden in de uitschrijving van inclusief onderwijs, waarbij we het zorgcontinuüm zullen opnemen. Hierbij moeten we ons afvragen wat de instrumenten zijn om dit te doen en hoe we dit alles in de gewenste richting kunnen sturen. In het kader van de projecten die we zullen opstarten kan één van de thema's de samenwerking tussen buitengewoon en gewoon onderwijs zijn. Voor mij is de belangrijkste vraag hoe instrumenten zoals G.on en I.on een rol zullen spelen in de toekomst en hoe komen we tot een zorgcontinuüm.

Naast dove en slechthorende kinderen, ondervinden ook volwassen doven problemen op het gebied van onderwijs. Zo

zijn VDAB beroepsopleidingen momenteel ontoegankelijk voor dove en slechthorende personen. Op welke manier kan u als minister van Onderwijs en Tewerkstelling hier een rol in spelen?

Hiervoor heb ik geen pasklaar en geen bevredigend antwoord. Dat zich in het volwassenenonderwijs dezelfde problemen voordoen als in het secundair onderwijs, is logisch. Dus op dit domein is er ook een behoefte aan specifieke ondersteuning voor dove en slechthorende mensen. Ik denk dat de verschillende opleiders hier moeten bekijken wat zij kunnen doen. Wij geven extra steun voor onderwijs vanuit ons departement. Organisaties die hier niet onder vallen, zouden zelf moeten beslissen welke verantwoordelijkheid ze hierin nemen. Uiteraard zullen ze voor financiële middelen dan ook wel bij mij komen aankloppen. Momenteel ligt de prioriteit voor mij bij het secundair onderwijs, maar er moet met de opleiders bekeken worden wat mogelijk is op het gebied van volwassenenonderwijs.

Een ander probleem situeert zich bij dove anderstaligen die zich in Vlaanderen bevinden. Voor hen bestaan er geen inburgeringcursussen en de vraag naar begeleiding is erg groot. Hoe kan er op die vraag ingegaan worden?

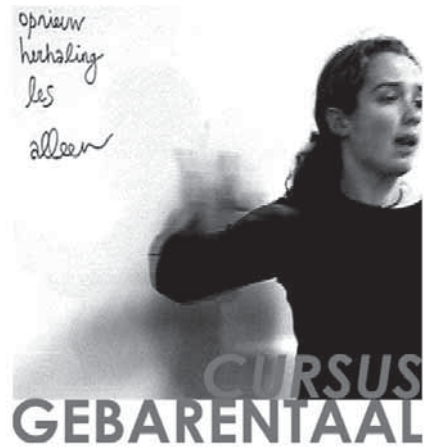
Deze problematiek beslaat zowel onderwijs, mijn bevoegdheid, als inburgering, de bevoegdheid van minister Keulen. Ik zou dit dan ook met mijn collega minister moeten bespreken. Het dossier dat door Fevlado opgemaakt werd hierover heb ik nog niet kunnen bekijken, maar mijn medewerkers zullen mij hierover zeker informeren.

Fevlado wil u bedanken voor uw tijd en de geleverde inspanning. Wij hopen dat we verder kunnen samenwerken in deze sfeer van open communicatie.

Graag gedaan. We kunnen niet altijd alle problemen oplossen, maar het is voor mij heel belangrijk dat de federatie aanvoelt dat er een correcte communicatie is.

Isabelle Heyerick

Cursussen Vlaamse Gebarentaal in de schijnwerpers

Aangezien het altijd een goed idee is om aan zelfreflectie te doen en we bij Fevlado-Diversus vzw nooit goede ideeën uit de weg gaan, leek de tijd rijp om ook onze getrouwe cursussen Vlaamse Gebarentaal eens onder de loep te nemen. Oktober 2005 brengt ons immers een nieuwe lichting eerstejaars (zie folder in bijlage) en ook hen willen we kwalitatief in de watten leggen.

De cursisten

Tot op de tanden gewapend met evaluatieformulieren trok Diversus richting ex-cursisten, die de kans kregen om hun oordeel te vellen over datgene waarvoor ze het thuisfront twintig avonden verlieten. Is het allemaal wel de moeite waard geweest? Hebben ze iets bijgeleerd? En vooral: smaakt het naar meer?

Zondert te vervallen in kristalheldere statistiekjes – daar hebben we niet voor gestudeerd – willen we jullie de opvallendste reacties niet onthouden. Hierbij gaan we, dappere zelfreflecteerders die we zijn, uiteraard de minder positieve feedback niet uit de weg. We vermelden er evenwel bij dat we ook de talloze lovende beoordelingen maar wat graag aan onze boezem drukken.

In alle onbescheidenheid durven we te stellen dat er behoorlijk wat tevredenheid heerst onder de cursisten. Na de aanvankelijke onwennigheid – hoezo, een dove docent – geraken ze zo goed als allemaal verknocht aan hun lesgever en smeken ze hem of haar om ook een tweede jaar op zich te nemen. Zij die helemaal onverzadigbaar zijn, laten in een onbesuisde bui zelfs de woorden 'derde jaar' vallen. Ook de inhoud van de lessen draagt, op enkele kleine aanmerkingen na, zo goed als ieders goedkeuring weg. Kortom: zij tevreden, wij tevreden.

De eerlijkheid gebiedt ons echter om ook de visie van de meer kritische cursist neer te pennen. Zo maken velen zich de bedenking dat het interessant zou zijn mochten er ook 'doofgerelateerde uitstapjes' georganiseerd worden, zodat de lessen niet alleen beperkt blijven tot de vier muren van het klaslokaal. Een klassikaal bezoekje aan een dovenclub staat bijvoorbeeld bovenaan het verlanglijstje, al was het maar om te weten waar naartoe eens die twintig lessen achter de rug zijn. Met stip op twee staat het verzoek om wat meer spontane conversatieoefeningen in de les te verwerken. Het verwerven van basislexicon wordt in dank aanvaard, maar er blijkt nood aan meer gesprekjes-uit-de-losse-pols om de gebarenschat in de praktijk toe te passen. Verder is niet iedereen tuk op de grammaticavideo – of op grammatica tout court – en zijn er altijd wel een aantal cursisten die er niet van gediend zijn dat er zoiets bestaat als gebarentaalvarianten, want die brengen hen in opperste staat van verwarring en dat was niet de afspraak.

Globaal beschouwd een rapport dat er een stuk beter uitziet dan toen wij nog in het secundair onderwijs zaten en ook de aanmerkingen zijn behoorlijk to the point. We nemen ze graag mee naar Diversus' werkgroep cursussen gebarentaal om ze daar verder te bespreken.

Als afsluiter van dit luikje laten we **Ineke Tyriard** aan het woord. Zij schreef een uitgebreid verslag over haar ervaringen als eerste- en tweedejaarscursist:

"Vanuit mijn beroep als logopediste - audiologe met bijzondere interesse voor gehoorstoornissen (diagnose, revalidatie, hoorapparaten aanpassen) twijfelde ik er geen moment aan: ik moest en zou gebarentaal leren... Aangezien je als koppel reductie krijgt, heb ik ook mijn vriend meegenomen. Die zag het eerst niet zo zitten, maar op mijn aandringen (hij is maatschappelijk werker en komt heel af en toe ook eens in contact met slechthorenden/ doven) heeft hij uiteindelijk toch toegehaapt!

Hop, samen naar de eerste les: wat een allegaartje! Jong en oud, totaal uiteenlopende beroepen/studierichtingen, redenen om de cursus te volgen,... We begonnen meteen met vingerspelling, wat al enkele hilarische situaties opleverde: verkeerde oriëntatie, vingers in de knoop, kortom een leuke start. Het bleef ook leuk: onze lesgever Pascal legde telkens een grote geduldigheid aan de dag en kon gelukkig héél goed liplezen, want in die tijd brachten we er niet al te veel van terecht! Langzaam maar zeker leerden we nieuwe begrippen, maar niet alleen die uit de cursus! Op een keer na de pauze kwamen we terug in het klaslokaal en toen iedereen had plaatsgenomen, zagen we plots bruine afdrucken op de vloer. Bij nadere inspectie bleek de bruine smurrie afkomstig van een hond (als je begrijpt wat ik bedoel). Toen het bewuste meisje de vlekken wilde wegvegen liet

ze er telkens nieuwe achter, zelfs op enkele cursussen die even op de grond gelegd waren! Zo kwam het dat we het begrip "hondenstront" leerden vooraleer we al degelijk begrippen als mama en papa, ja zelfs hond konden gebaren! Helemaal in het begin was iedereen meteen weer weg na de les, maar na een tijdje zijn we eens blijven plakken aan "den toog" en hebben we kennisgemaakt met 2 jongens uit onze klas, waarvan 1 een vriendin had die in haar eerste jaar tolkopleiding zat (dit na 1 jaar gebarentaalcursus gevolgd te hebben). Zij kwam wat later langs en ik stond versteld van haar opgedane kennis en snelheid van gebaren en vingerspellen. Ik was verkocht: sindsdien zijn we altijd blijven plakken en leerden we andere begrippen bij, zoals "pintje", "bacardi breezer", "kriek", en vooral "duvel"! We maakten gaandeweg kennis met doven en maakten zo stelselmatig deel uit van het horende supportersclubje van een dove voetbalclub (Dosporta). Tijdens een van de wedstrijden kreeg ik plots voor het eerst het gevoel ook doof te willen zijn: supporters van de andere (horende) ploeg maakten voortdurend domme opmerkingen over de doven en dit de hele wedstrijd lang. Toen besepte ik dat de doven die ik had leren kennen voor mij Doven waren geworden, met hun eigen cultuur en talenten. Dit is voor mij een serieuze verrijking geworden, aangezien ik vanuit mijn beroep altijd alleen maar patiënten zag die meer en beter wilden horen, terwijl slecht horen bij deze mensen een deel van zichzelf is. Uitstapjes en feestjes kwamen, onze "klasruimte" op het tweede verdiep was nu ook beter gekend als de "feestruimte"... Al snel kregen we ons eigen naamgebaar: een supergoed gevoel, de Doven wilden ons mee integreren in hun cultuur!

Het tweede jaar was dan ook een meer dan logische stap, aangezien we de echte opleiding tot tolk niet echt zagen zitten vanwege de examens, taakjes, een eindwerk,.... Toen bleek dat Pascal opnieuw aan ons ging lesgeven, was het helemaal raak: nog veel meer bijgeleerd, binnen, en vooral buiten de les! Een taal, want dat is het, leer je niet door gewoon 1 maal per week naar

de les te komen: nee, je moet je onderdompelen en niet alleen in de taal, maar zeker ook in de cultuur die eraan vast hangt. Enkel zo voel je je na een tijdje zekerder en kan je al wat vlotter vingerspellen en gebaren...

De twee jaren zijn nu voorbij, jammer, maar eigenlijk kunnen we nu op eigen houtje verder bouwen aan onze kennis door samen plezier te blijven maken!"

De docenten

De schaaapjes hebben we gehad, laten we ons nu toeleggen op de herders. Vanaf oktober snellen per provincie elke week een handvol eerste- en tweedejaarsdocenten richting klaslokaal om er hun cursisten in te wijden in de wondere wereld die Vlaamse Gebarentaal heet. Ook hen legde Diversus op de rooster. Een greep uit de reacties:

"Ik dacht aanvankelijk dat het een makkie zou zijn, dat lesgeven."

horende cursisten allemaal een horende leraar te verwachten, ze schrikken zich gewoon te pletter wanneer er plots een dove docent verschijnt. Je ziet hen zenuwachtig worden en zich afvragen hoe ze in godsnaam moeten communiceren. Gaandeweg lost die angst echter op en verloopt het contact zonder problemen. En op het einde van het eerste jaar vragen ze dan of jij ook in het tweede jaar wil lesgeven."

"Je merkt duidelijk een andere houding van de horende wereld t.o.v. VGT. Vroeger werd je aangestaard alsof je een halve idioot was wanneer je gebaren maakte op straat, nu stappen mensen op je af uit interesse en fascinatie. Ze vragen dan altijd waar ze VGT kunnen leren."

"Er is een groot niveauverschil tussen de cursisten onderling. Sommigen vertonen al opmerkelijke vooruitgang na zeven lessen en van hen weet je dat ze er best vaardig in kunnen worden, anderen blijven na twintig sessies even houderig gebaren als bij de start van de cursus. Je merkt

Ik beheerste gebarentaal, dus ik ging er vanuit dat het een fluitje van een cent was. Maar daar sta je dan voor een groep en dan blijkt het toch allemaal niet zo soepel te verlopen... Ik heb erg veel bijgeleerd over non-verbale aspecten zoals mimiek, stand van de wenkbrauwen enz., ik was me er nooit echt van bewust dat die zaken automatisch in Vlaamse Gebarentaal verweven zaten. Het was een interessante ervaring en heb zelf erg veel kennis opgedaan. Ik ben me meer bewust geworden van mijn taalgebruik en van hoe VGT met al die kleine radertjes functioneert".

"Vreemd, de eerste les blijken de

soms ook een verschil tussen zij die door hun werk verplicht werden de lessen te volgen en zij die zelf het initiatief namen uit interesse. Dat is natuurlijk positief voor de werksituatie, maar tijdens de les zitten ze er dan eerder ongeïnteresseerd bij. Je krijgt dan bijvoorbeeld opmerkingen dat de cursus te moeilijk is en dat is wel jammer."

"Veel cursisten verwachten geen grammatica, ze denken dat ze gewoon losse gebaren voorgeschoteld gaan krijgen en dat is toch altijd wat verschieten. Jammer is ook dat wanneer je die mensen jaren later nog eens tegenkomt in de stad, ze alle

gebaren zijn vergeten omdat ze die niet hebben kunnen onderhouden wegens te weinig contact met doven."

"De cursisten maken zich soms wel eens zorgen wanneer een andere lesgever dan diegene die ze gewend zijn het tweede jaar voor zijn rekening zal nemen. Ze zijn bang dat de gebaren teveel zullen verschillen, maar na uitleg over de verschillende varianten begrijpen ze het meestal wel. Eigenlijk zouden ze altijd hun gebaren moeten onderhouden door naar een dovenclub te gaan."

"Op het moment zelf foeteren ze al eens op de grammatica (b.v. gebruik van classificers), ze begrijpen niet waarom ze die zaken nodig hebben. Na de lessenreeks willen ze echter allemaal verder en vragen ze steevast wanneer er een tweede reeks begint, ze zijn dan ontgoocheld dat het zo snel voorbijging."

"Ik nam mijn (horende) zoon eens mee naar de les omdat hij wou zien waar ik werkte. Een typisch staaltje horende cultuur: alle cursisten waren verbaasd dat hij kon gebaren. Natuurlijk kan hij gebaren, hij is zo opgegroeid!. Daarna begonnen ze vragen op hem af te vuren; in plaats van mij aan te spreken, richtten ze zich naar hem."

"In begin is het voor de cursisten erg moeilijk. Ik laat hen altijd noteren terwijl ik gebaren voortoon. Na een tiental lessen vraag ik hen om te wachten met schrijven en vertel ik altijd eerst mijn verhaal - zonder stem. Ik wil dat ze eerst visueel informatie opnemen en pas daarna noteren terwijl ik herhaal".

Docente VGT Hilde Verhelst stuurde ons volgende uitgebreide reactie :

"Ik geef les aan 23 cursisten die bij mij het 1ste jaar Vlaamse Gebarentaal volgen in Torhout. Eigenlijk is de groep wat te groot,

ik wil alle cursisten goed in de gaten kunnen houden om te controleren of ze het lexicon juist gebaren. Bovendien moet ik ook over de mimiek van de cursisten waken. Ze gebruiken echt ongelooflijk weinig tot geen mimiek. Ze vonden dat aanvankelijk héél moeilijk - ze konden nauwelijks gebaren, laat staan dat ze er bovenop

nog eens gelaatsexpressie gebruikten. VGT-gebruikers doen dat wel, dat gebeurt onbewust.

Ik beseef wel dat een leerkracht in het gewone onderwijs gemiddeld aan 20 tot 30 leerlingen lesgeeft, dat moet erg zwaar zijn!

Ik merk ook dat jonge mensen het lexicon sneller verwerven dan oudere mensen. Er is zelfs een vrouw van 50 jaar die vrolijk meedoet! Ze doet echt inspanningen om te proberen, echt geweldig van haar. Ter info: in mijn klas zat slechts één man :-).

Als lesgeefster moet ik goed lesgeven en me dus ook grondig voorbereiden.

Zelf geef ik graag les aan de VGT-cursisten, ik leer er ook van bij, b.v. over hoe ik beter kan lesgeven, ... Soms toonde ik ook de video "Thuishoren in een Wereld van Gebaren" of vermeldde ik boeken met een Doof thema enz., want daar

was veel vraag naar. Sommigen willen graag meer over Dovencultuur opsteken, twee uur per week is niet voldoende voor hen. Als aanvulling gingen enkelen heel graag naar de gebarenkring, want hoe meer ze onder Doven zijn, hoe beter ze integreren en de gebarenschat onder de knie krijgen."